

POLITICA INDUSTRIALĂ A UE

Petre PRISECARU^{1*}

¹ Institutul de Economie Mondială, Academia Română, București, România

Rezumat

Politica industrială nu este una comună ci una care ține de competențele naționale, Comisia Europeană având un rol de coordonare, Comitetului Economic și Social putând avea unele inițiative, iar Parlamentul European și Consiliul UE putând decide unele măsuri de sprijin. Pentru atingerea obiectivului inclus în Strategia 2020 de 20% pondere a industriei prelucrătoare în PIB la orizontul anului 2020 există planuri de acțiune, o legislație de sprijin, programe comunitare de finanțare, Fondul European pentru Investiții Strategice promovat de Juncker. Politicile naționale din statele industriale puternice au specificul lor, dar toate vizează modernizarea industriei și creșterea competitivității sale.

Cuvinte-cheie: reindustrializare, competitivitate, strategie, resurse, inovare, investiție, tehnologie

Clasificare JEL: F15, L52, O14, O33

1. Considerații privind politica industrială din UE

În Tratatul privind Funcționarea UE (TFUE) politica industrială se regăsește pe scurt în Titlul XVII-Industria, în articolul 173 (fostul articol 157 din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene) prin care se prevede că Uniunea și statele membre asigură condițiile necesare competitivității industriei Uniunii, iar în acest scop, în conformitate cu un sistem de piețe deschise și concurențiale, acțiunea acestora urmărește:

- să accelereze adaptarea industriei la schimbările structurale;
- să încurajeze un mediu favorabil inițiativei și dezvoltării întreprinderilor din întreaga Uniune și, în special, a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM);
- să încurajeze un mediu propice cooperării dintre întreprinderi;
- să favorizeze o exploatare mai bună a potențialului industrial al politicilor de inovare, cercetare și dezvoltare tehnologică.

Statele membre se consultă reciproc, în cooperare cu Comisia și, în măsura în care este necesar, își coordonează acțiunile. Comisia poate adopta orice inițiativă utilă promovării acestei coordonări, în special inițiative menite să stabilească orientările și indicatorii, să organizeze schimbul celor mai bune practici și să pregătească elementele necesare pentru supravegherea și evaluarea periodice. Parlamentul European este pe deplin informat.

Uniunea contribuie la realizarea obiectivelor menționate prin politicile și acțiunile pe care le desfășoară în temeiul altor dispoziții din tratate. Parlamentul European și Consiliul hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară și după consultarea Comitetului Economic și Social, pot decide cu privire la unele măsuri specifice menite să sprijine acțiunile întreprinse în statele membre pentru realizarea obiectivelor menționate, excluzând orice armonizare a actelor cu putere de lege și a normelor administrative ale statelor membre.

---

*Cercetător științific principal gradul I, Institutul de Economie Mondială, Academia Română

Uniunea nu poate introduce vreo măsură susceptibilă de a provoca denaturări ale concurenței sau să conțină dispoziții fiscale sau dispoziții referitoare la drepturile și interesele lucrătorilor salariați.

Din conținutul articolului 173 reiese că politica industrială este de competența statelor membre, nivelul comunitar având atribuții de coordonare și îndrumare, de aceea politica industrială a UE este un instrument care doar urmărește să stimuleze creșterea și competitivitatea în sectorul de producție și al economiei UE în ansamblu. Această politică industrială integrată vizează o gamă largă de domenii ale economiei comunitare, cum ar fi comerțul, inovarea și energia, care au impact asupra competitivității industriale. Printre prioritățile politicii industriale a UE se numără: promovarea competitivității; încurajarea inovației prin sprijinirea acțiunilor legate de inovare și cercetare; promovarea întreprinderilor care produc într-un mod durabil și responsabil social; asigurarea că întreprinderile și industria au acces la resurse, inclusiv financiare, forță de muncă calificată, energie și materii prime; o bună funcționare a pieței interne; promovarea unui mediu de afaceri favorabil; sprijinirea internaționalizării întreprinderilor din UE și a bunurilor și serviciilor industriale; acordarea de sprijin pentru protecția drepturilor de proprietate intelectuală (TFUE).

Sprijinirea politicii industriale în toate domeniile politicilor UE este o prioritate pentru Directoratul General pentru Piața Internă, Industrie, Antreprenariat și IMM - uri, care este implicat în sprijinirea competitivității societăților și industriei UE, care să genereze creștere economică și noi locuri de muncă. Acest directorat elaborează politici și acțiuni pentru reindustrializarea UE și susținerea unei economii inovatoare, moderne și durabile, cu scopul declarat ca industria prelucrătoare să ajungă la aproximativ 20% din PIB până în 2020, de la 15,1% în 2013. Politica industrială contribuie la creșterea competitivității prin stabilirea unor condiții - cadru adecvate (cum ar fi o legislație inteligentă). În acest sens, Directoratul General a elaborat planuri de acțiune sectoriale și o legislație inteligentă care sprijină sectoarele industriale cheie și este de asemenea responsabilă pentru sectoarele cu implicații geostrategice și un grad înalt de intervenție publică, cum ar fi apărarea, securitatea și spațiul, precum și zonele cu potențial ridicat, inclusiv tehnologii generice esențiale (TGE).

Pentru a contribui la atingerea obiectivelor de politică, precum și de a promova inovația și spiritul antreprenorial, acest Directorat dezvoltă și gestionează programele de sprijin ale UE cum sunt **COSME** - programul pentru competitivitatea întreprinderilor mici și mijlocii, **Orizont 2020** (pentru spațiu, societăți sigure, de inovare în IMM - uri, și materii prime), **Galileo** și **Copernic**.

După al doilea șoc petrolier (1979/1981) în anii '80 a demarat pe plan mondial și îndeosebi în SUA și Europa un proces de dezindustrializare în paralel cu fenomenul trecerii la societatea post-industrială, dominată de servicii, cauza principală fiind relocalizarea masivă a industriilor intensive în energie și în forța de muncă către continentul asiatic (Asia de Est și Orientul Mijlociu), în special spre China, cu prețul pierderii a circa 6 milioane de locuri de muncă în UE, dar și cu cel al obținerii unor profituri ridicate de firmele transnaționale. În unele state membre, investițiile în industrie au scăzut considerabil în ultimii 20 de ani și s-au pierdut multe locuri de muncă bine plătite, ceea ce a afectat sensibil situația clasei de mijloc.

Câteva state dezvoltate din UE, indiferent de mărimea lor, în care ponderea industriei în PIB s-a redus sub pragul de 25%, iar cea a industriei prelucrătoare sub nivelul de 20%, pot fi considerate perdante din cauza dezindustrializării și ele au depășit mai greu criza financiară și economică recentă, comparativ cu cele cu o pondere a industriei peste nivelul de 25% și cu orientare pronunțată a producției industriale spre piețele externe (exportul și importul mondial fiind dominate de produsele industriale prelucrate).

În principalele state dezvoltate din UE și din afara ei s-au dezbătut intens chestiunea declinului industriei prelucrătoare, a măsurilor de stopare a declinului, importanța economică a unei puternice baze manufacturiere și rolul pe care industria prelucrătoare îl poate avea în relansarea economică și în realizarea unei creșteri sustenabile (durabile). După recenta criză financiară și economică declinul industriei prelucrătoare s-a încetinit apreciabil și a apărut problematica unei noi faze de reindustrializare, iar revigorarea parțială a acestei industrii din SUA a fost facilitată de boomul gazului de șist, de reducerea costurilor energiei și de avântul considerabil al energiilor verzi. De asemenea trebuie observat că în ultimii ani asistăm la o inversare a relocalizării, luând forma unui proces de redirecționare a capacităților industriale dinspre țările asiatice spre SUA și mai puțin vizibil spre UE.

Totuși analiști de talia lui Joseph Stiglitz atrag atenția că această creștere spectaculoasă a productivității industriale în urma automatizării, robotizării și introducerii pe scară largă a computerelor a depășit cu mult creșterea cererii pentru produsele industriale prelucrate și că ne-am afla în fața unui *miraj* al reînțoarcerii la *măreția* epocii manufacturiere din perioada 1950-1980 (**Eduardo Porter, 2016**). Restrângerea forței de muncă și a ponderii în PIB a sectorului manufacturier este o problemă la nivel mondial. Dezindustrializarea a fost, de asemenea, însoțită și de dezvoltarea unor servicii bine plătite, dar în SUA ea a forțat mulți foști muncitori să accepte locuri de muncă prost plătite, cum ar fi cele din serviciile de vânzare cu amănuntul dar ce se va întâmpla în India, unde venitul este de numai 1/25 din SUA și unde industria a ajuns deja la apogeu, în cazul unui proces de dezindustrializare?

Dani Rodrik, un expert în economie globală la Harvard Kennedy School, susține că țările în dezvoltare, inclusiv China, sunt în curs de dezindustrializare prematură, la venituri relativ mici și cu o clasă de mijloc încă în curs de formare și de consolidare. (**Dani Rodrik, 2015**) Dezindustrializarea este o lovitură dureroasă pentru țările sărace din Asia, Africa, America Latină unde industria putea angaja rapid muncitori necalificați și exporta o mare parte din producție, dar multe țări sărace exportă numai materii prime, cu o valoare adăugată scăzută, supuse unor fluctuații mari de preț. În lumea occidentală, în prima jumătate a secolului al XX-lea a avut loc tranziția de la agricultură la industrie, dar tranziția actuală inițiată în anii 80 de la industrie la sectorul serviciilor este mult mai problematică, pentru că salariile mici pentru angajați cuplate cu profiturile corporative exagerat de mari pentru cele mai multe servicii au accentuat inegalitatea veniturilor, de aici nostalgia pentru industrie, care a adus prosperitate și a susținut crearea clasei de mijloc, dar a cărei renaștere pare destul de improbabilă în circumstanțele actuale.

2. Politicile industriale ale principalelor state comunitare

În **Franța** ca urmare a activităților timp de un an ale Consiliului Național pentru Industrie, guvernul francez a inițiat un proces de revizuire strategică a dezvoltării industriale, cu scopul de a defini prioritățile politicii industriale (**Gouvernement Français**, 2016), care provin din analiza exhaustivă a posibilităților de creștere a piețelor din întreaga lume și din evaluarea cuprinzătoare a rolului Franței în globalizarea fiecăreia dintre aceste piețe. Proiectul a fost condus de Direcția Generală Competitivitate, Industrie și Servicii (DGCIS), o divizie a Ministerului Renașterii Industriale, bazându-se pe expertiza internațională a firmei de consultanță McKinsey, în asociere cu clusterelor de inovare din Franța și comitetele de strategie sectorială în cadrul cărora sunt reprezentați liderii de afaceri, organizațiile angajaților și organizații patronale reprezentative, departamentele guvernamentale relevante și federațiile profesionale. Prioritățile au fost selectate pe baza a trei criterii: 1. Prezența într-o piață în creștere, sau una cu perspective de creștere considerabilă în economia mondială 2. Dependența principală de tehnologii unde Franța este în frunte, adoptarea lor în întreaga economie și dezvoltarea acestora, precum și producția de masă a unor noi produse industriale de vârf tehnologic 3. Existența unei poziții puternice pe piața relevantă, cu companii de top, sau a unui ecosistem academic, tehnologic, comercial și industrial oferind bazele unei poziții puternice pe piață.

În **Germania**, politica industrială activă are o îndelungată tradiție ca și implicarea statului. Puterea industrială a Germaniei a fost construită pe un nucleu de întreprinderi familiale, multe dintre care datează din secolul al XIX-lea și care operează de multe ori din orașele mici. Ele au avut planuri pe termen lung, obiectivul unei calități ridicate și și-au asumat obligații sociale pentru comunitatea locală. Aceste companii au prosperat în deceniile imediate după 1945, când economia a luat avânt, ca urmare a necesității de a reconstrui o țară devastată de război. Marca germană subevaluată a ajutat mult competitivitatea exporturilor germane pe piețele mondiale, iar structura industriei germane a contribuit la acest succes, ca și accentul pus pe educația profesională performantă, care combină studii academice și de formare la locul de muncă pentru ucenici. Companiile germane sunt, de asemenea, beneficiarele unor legături strânse între industrie și sectorul bancar, care pot să asigure o finanțare garantată pe termen lung. Important a fost și sprijinul acordat de stat, cum este cel furnizat de Fraunhofer-Gesellschaft, o organizație de cercetare finanțată parțial din fonduri publice, care asigură cercetare aplicată pentru companiile care nu ar putea suporta costurile prohibitive. Guvernul german a folosit, de asemenea, stimulente fiscale pentru a ajuta industriile considerate ca având un potențial de creștere, cum ar fi pentru energiile verzi dezvoltarea sectorului de panouri solare cu finanțarea sa prin tarifele electricității.

O strategie de dezvoltare a industriei high-tech a fost prezentată la Berlin în luna august 2006, axată pe dezvoltarea unui plan unic național pentru Germania, pentru a obține o poziție de lider în Europa și în întreaga lume, guvernul urmând a investi aproximativ 14,6 miliarde € în inițiative high-tech (**Bill Lydon**, 2014) Strategia abordează cinci domenii: o cooperare strânsă între mediul științific și mediul de afaceri, implicarea sporită în materie de inovație a sectorului privat, diseminarea tehnologiilor de vârf, internaționalizarea cercetării și dezvoltării, finanțarea persoanelor talentate. Strategia arată importanța investițiilor guvernului

federal, dar solicita altor actori să se ralieze acestor eforturi cu scopul de a mări ponderea în PIB a cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare până la nivelul de 3%. Stabilirea Alianței între Industrie și Știință Aplicată avea menirea de a promova legături mai strânse între cunoaștere și calificări conexe cu cercetarea și inovarea. Aceasta reprezintă un forum în care reprezentanți de frunte ai științei, industriei și din mediul politic discută strategii potențiale pentru consolidarea Germaniei ca o locație high-tech. Alianța include 19 membri din știință și industrie, care au scris un plan de zece puncte care recomanda măsuri-cheie și sarcini pe care politicile și sectoarele industriei și științei trebuiau să le ia în scopul de a consolida și de a promova cercetarea și inovarea în Germania.

În **Marea Britanie** primul ministru Theresa May intenționează dezvoltarea unei noi strategii industriale pentru Marea Britanie și ea nu este primul lider care face astfel de promisiuni, fiind elemente pe care guvernul britanic ar trebui să le ia în considerare, pe baza experienței din ultimele decenii din plan național și din alte părți. În opinia lui **Richard Lambert** (2016) fost editor al publicației Financial Times, o strategie industrială este considerată oportună și utilă, cu condiția ca aceasta să se axeze pe sectoare în care Marea Britanie are un avantaj comparativ și unde guvernul este un jucător important, fie ca un furnizor de finanțare, fie ca un important client. Nu ar fi nevoie de o strategie industrială pentru domenii și societăți aflate în recul puternic, cum ar fi oțelul, sau pentru sectoare care pot progresa fără implicarea directă a guvernului. Ar fi necesară o strategie selectivă pentru sectoare strategice cum ar fi industria aerospațială, de apărare, științele vieții și energia, unde guvernul este obligat să joace un rol important. În ultimii 10 ani, guvernele din Marea Britanie au lansat strategii industriale de două ori, care au fost abandonate. Drept urmare, primul ministru britanic trebuie să convingă opinia publică că intenția sa este una serioasă și se poate concretiza, fără însă a implica guvernul în materie de preluări de companii sub justificarea interesului public pentru că totuși considerente de ordin politic au prevalat asupra celor de ordin economic când acest lucru s-a întâmplat anterior. Guvernul britanic ar trebui să găsească modalități de a descuraja preluările agresive de firme, care joacă un rol mult mai mare în viața companiilor britanice decât în alte economii dezvoltate, inclusiv SUA. Companiile care fac o ofertă substanțială de preluare ar trebui să stabilească un plan de afaceri pe cinci ani, cu angajamente obligatorii. Și primul ministru ar trebui, de asemenea, să caute modalități de îmbunătățire a politicii din domeniul concurenței, nu numai privind preluările și achizițiile, dar și referitor la înlăturarea barierelor la intrarea pe piață. Este necesară și susținerea unei politici mai bune de cercetare și dezvoltare, care ajută firmele să ia deciziile corecte de investiții. Politica creditelor fiscale pentru activitatea de cercetare și dezvoltare din Marea Britanie este una competitivă, dar mai trebuie făcute economii sau strânse fonduri menite a compensa sectorul britanic de cercetare pentru pierderea finanțării europene în domeniu, unul dintre efectele negative pregnante ale Brexitului, și ar trebui reconsiderate planurile de reducere a finanțării pentru *Innovate UK*, agenția care a fost un catalizator pentru cercetarea aplicativă britanică.

În **Italia** au existat trei faze ale politicii industriale, prima în care începând cu anii 80 au fost politici industriale de tip dirijist sau intervenționist, prin care guvernele au intervenit direct în piețe prin acțiuni de comandă-control și de cumpărare (**Michele di Maio**, 2013). A

doua în deceniul 90 a însemnat o nouă abordare a politicii industriale, prin care guvernele nu mai interveneau direct pe piețe, ci mai degrabă au indus un comportament adecvat prin stimulente corespunzătoare, iar în termenii politicii structurale au asigurat condiții pentru o competitivitate superioară. Aceste două faze corespund etapelor politicii industriale puse în aplicare în Italia și în UE. Secolul al XXI-lea începe cu o nouă etapă a politicii industriale, dar aceste noi politici industriale au fost în mare măsură în proces de definire, cu mari așteptări din partea contribuției economiștilor specializați pe industrie. Putem vorbi de o abordare orizontală, de resurse limitate, de măsuri fragmentate, de un impact modest, iar inițiativele de după criza financiară și economică nu au putut contribui la redresarea producției și investițiilor private, la reducerea decalajelor de cercetare, inovare, tehnologice față de alte state. Deci o nouă politică care să combine inițiativele și cerințele Italiei și inițiativele la nivel comunitar ar trebui implementată în Italia.

3. Inițiative recente ale instituțiilor europene privind politica industrială și reindustrializarea UE

În perioada post-criză instituțiile europene în frunte cu Comisia Europeană au prezentat mai multe documente în sprijinul dezvoltării industriei prelucrătoare în UE și a creșterii competitivității sale pe piața internațională, dar fără adoptarea unei legislații secundare obligatorii (cu excepția altor domenii înrudite), având în vedere că numai statele membre au competențe decizionale în acest domeniu.

În 2009 **Comisia Europeană** a prezentat Comunicarea *Pregătiri pentru viitorul nostru: dezvoltarea unei strategii comune pentru tehnologiile generice esențiale în UE* [COM (2009) 512] unde a identificat tehnologii de vârf capabile să sporească potențialul industrial și de inovare al UE pentru a răspunde provocărilor celei de a patra revoluții industriale și a propus un set de măsuri de îmbunătățire a condițiilor-cadru aferente, ceea ce face parte din dezvoltarea politicii industriale a UE și din pregătirea unui nou plan european pentru inovare. Comunicarea era însoțită de documentul de lucru *Situația actuală a tehnologiilor generice esențiale în Europa* [SEC (2009) 1257], care arăta de ce materialele avansate, nanotehnologia, micro- și nano-electronica, biotehnologia și fotonica (definite ca tehnologii generice esențiale) au fost identificate ca domenii prioritare pentru îmbunătățirea competitivității industriei europene. Comunicarea a venit cu ideea unui grup de experți la nivel înalt însărcinat cu elaborarea unei strategii comune pe termen mai lung și un plan de acțiune pentru TGE identificate, având un mandat de un an și care a prezentat raportul final Comisiei pe 28 iunie 2011. Există zece domenii de politică ce trebuie abordate în Comunicarea 512/2009, cum ar fi concentrarea politicii de inovare mai mult pe TGE, promovarea mai pregnantă a transferului de tehnologie la scară comunitară, realizarea mai multor proiecte strategice comune axate pe programare și demonstrații, precum și o cooperare internațională mai strânsă. Politica ajutorului de stat ar trebui mai bine ținută și mai echitabilă, de asemenea sunt indicate ca modalități de stimulare a tehnologiilor generice esențiale: piețele-pilot, achizițiile publice și finanțările cu capital de risc. Comisia a propus ca problematica TGE să fie strâns conexată cu politicile privind schimbările climatice și să fie plasată în topul agendei comerțului internațional al UE pentru promovarea lor și pentru

evitarea denaturării comerțului. Calificările, învățământul superior și cercetarea sunt priorități esențiale la scară globală pentru o continuă schimbare/perfecționare a tehnologiilor de vârf.

Comunicarea **Comisiei** din 2010 -*Politica industrială integrată în era globalizării* - prezintă rolul industriei manufacturiere în sprijinirea redresării economice și ocupării forței de muncă dar și în abordarea unor provocări majore, cum ar fi schimbările climatice și îmbătrânirea populației. Este o nouă abordare pentru UE, care se referă la întregul lanț productiv (valoric), de la infrastructură și materii prime la servicii post-vânzare. O oportunitate o prezintă tranziția către o economie sustenabilă pentru a consolida competitivitatea și se consideră că nu va exista sustenabilitate fără competitivitate și nici competitivitate fără sustenabilitate și nici una dintre acestea fără un salt major în inovare. Conceptul politicii industriale integrate înseamnă o gamă largă de politici cu impact major asupra competitivității și el pune pe același plan competitivitatea cu sustenabilitatea, iar abordarea integrată impune cerința cooperării și coordonării eforturilor între Comisia Europeană și Statele Membre. Realizarea obiectivelor unei baze industriale puternice, diversificate și competitive în Europa necesită potențarea reciprocă a politicilor și aceasta vizează în special inițiativele pilot dezvoltate în cadrul Strategiei Europa 2020 și a altor strategii, cum ar fi cea privind piața unică a UE, adoptată la 27 octombrie 2011. Protecția drepturilor de proprietate intelectuală este apreciată ca un factor important al succesului în economia bazată pe cunoaștere și poate servi ca un stimulent adecvat pentru investițiile în inovarea de produse și procese de fabricație. Comisia a propus 10 acțiuni-cheie pentru sprijinirea competitivității industriei europene.

Parlamentul European a adoptat la 9 martie 2011 o rezoluție privind o *Politică industrială adaptată erei globalizării*, în care apare necesitatea unei noi abordări privind politica industrială, care să combine competitivitatea, durabilitatea și munca decentă. Obiectivele programului erau: construirea unui lanț al inovării; creșterea eficienței utilizării resurselor; ținte clare pentru produsele durabile; utilizarea licitațiilor publice; creșterea producției de energie *curată*; o strategie convingătoare privind materiile prime; remodelarea comerțului pentru avantajul reciproc și o producție durabilă; conturarea unei politici sectoriale industriale obligatorii; implicarea IMM-urilor; dezvoltarea zonelor regionale de acțiune; asigurarea anticipării în ceea ce privește schimbarea în cadrul sectorului industrial; abordarea restructurării; îmbunătățirea calificărilor; îmbunătățirea participării angajaților în procesul de luare a deciziilor; politici pe termen lung.

Pactul de Creștere și Ocupare adoptat de Consiliul European în iunie 2012, prevedea o sumă de 120 de miliarde de euro - echivalentul a circa 1% din VNB al UE - pentru măsuri de creștere economică: prin creșterea capitalului Băncii Europene de Investiții (BEI) cu 10 miliarde euro, prin emiterea de obligațiuni pentru finanțarea proiectelor de 4,5 miliarde euro, prin realocarea de fonduri structurale în sprijinul cercetării și al inovării, al IMM-urilor și al ocupării forței de muncă în rândul tinerilor, o sumă suplimentară de 55 de miliarde de euro urma a fi dedicată măsurilor de stimulare a creșterii economice, mai ales pentru sprijinirea IMM-urilor, prin activitățile Fondului European de Investiții pe linia asigurării capitalului de risc, în cooperare cu structurile naționale existente.

Comisia Europeană a prezentat în Comunicarea din 10.10.2012, *O industrie europeană mai puternică pentru creștere și redresare economică. Comunicare de politică industrială actualizată* o nouă viziune privind adoptarea și implementarea politicii industriale care propune ieșirea din paradigma societății post-industriale, ilustrată de dezvoltarea exagerată a serviciilor financiare, cu toate că 80% din exporturile și patentele înregistrate de UE sunt rezultatul activităților industriale, iar pentru fiecare 100 de locuri de muncă create în sectorul industrial, se estimează că sunt create între 60 și 200 de locuri de muncă în restul economiei. Pilonii unei noi **politici industriale** ar fi : perfecționarea legislației comunitare și a celei naționale, și adoptarea unor măsuri de ordin fiscal; îmbunătățirea funcționării pieței interne și deschiderea piețelor internaționale, în sensul unui comerț liber; acces adecvat la finanțare, mai ales pentru IMM-uri; prețuri competitive pentru energie și materii prime; investiții ridicate în capitalul uman și în competențe pentru noile tehnologii.

Comitetul Economic și Social European a hotărât la 10 octombrie 2012 să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema *O industrie europeană mai puternică pentru creșterea și redresarea economiei - Actualizare a comunicării privind politica industrială*, care se referă la o guvernare eficientă asigurată prin coordonare în acest domeniu, intervențiile naționale și cele ale UE trebuie să fie complementare, aceasta fiind o condiție fundamentală pentru succesul politicii industriale europene. Comitetul a relevat importanța unor teme interconectate, esențiale pentru viitorul industriei europene, cum ar fi : inovarea industrială, competențele și calificările, accesul la finanțare, dezvoltarea durabilă, serviciile, obstacolele administrative, IMM-urile, relațiile externe.

Comisia Europeană, prin Directoratul Întreprinderi și Industrie (DG Enterprise and Industry), a publicat în *Raportul pe 2013 privind structura industrială a UE, Concurând în Lanțuri Valorice Globale (EU Industrial Structure Report 2013, Competing in Global Value Chains)*, în care analizează situația producției industriale per ansamblu și pe ramuri, diferențele între state la ritmul dezvoltării, declinul sectorului industrial în PIB, rolul corporațiilor și IMM-urilor, rolul de antrenare al industriilor high-tech, decalajul de competitivitate și de ordin tehnologic față de marii competitori ai UE, rolul de lider în comerțul mondial al UE.

Comisia Europeană a prezentat la 22 ianuarie 2014 o nouă comunicare intitulată *Pentru o renaștere industrială europeană*, în care se subliniază rolul industriei în dezvoltarea UE și importanța politicilor comunitare și naționale în procesul de reindustrializare a UE. Statele Membre împreună cu regiunile din cadrul lor trebuie să se preocupe de dezvoltarea industriei și de sporirea competitivității sale în toate domeniile de politici orizontale. S-a pus accentul pe patru linii de direcție strategică: creditul industrial, accesul la piețe, recalificarea și inovarea, precum și pe orientarea finanțărilor regionale (100 miliarde de euro la orizontul anului 2020) pentru investiții în inovare pe 6 domenii strategice: prelucrare avansată, tehnologii generice esențiale, transport și vehicule curate, produse bio, construcții și materii prime, rețele inteligente.

În februarie 2014 a fost publicat un document neoficial intitulat *Strategia industrială în Europa, competitivitate și creștere economică*, cu diverse opinii și inițiative ale oficialilor europeni și liderilor industriali vizând o nouă strategie industrială în UE, ținând obiectivele

Strategiei 2020 și axată pe investiții sporite în cercetare și dezvoltare, pe stimularea inovării și facilitarea transferului de cunoștințe și tehnologie, pentru intensificarea cooperării transnaționale în lanțuri de inovare. Desăvârșirea pieței interne a energiei și constituirea unei infrastructuri eficiente energetic pentru IMM-uri trebuie să sprijine renașterea industrială. S-a propus un *Pact Industrial*, un sprijin mai puternic pentru dezvoltarea IMM-urilor din partea Băncii Europene de Investiții (Growth Finance Initiative), facilitarea accesului IMM-urilor la economiile emergente și piețele din lumea a treia (prin *Missions for Growth*), modernizarea și reformarea ajutorului de stat, mai ales a celui acordat pentru industriile mari consumatoare de energie. Toate măsurile propuse au ca țintă atingerea ponderii de 20% a industriei prelucrătoare în PIB în anul 2020.

Jean Claude Juncker declara în iulie 2014 în Parlamentul European că *avem nevoie de o reindustrializare a Europei* exprimând obiectivul de reindustrializare a Europei și de reducere a șomajului (25 de milioane de șomeri în UE, mulți dintre ei tineri), printr-un program de investiții public/privat de 315 de miliarde € în următorii trei ani (Fondul European pentru Investiții Strategice - EFSI), potențând resursele bugetului UE și ale Băncii Europene de Investiții cu fonduri din partea sectorului privat, cu scopul de a construi rețele de energie, transport și Internet de bandă largă și clustere industriale.

Comisia Europeană a emis la 26 noiembrie 2014 Comunicarea *Un plan de investiții pentru Europa*. Acest Plan, denumit **Planul Juncker**, reprezentând materializarea declarațiilor din Parlamentul European din iulie 2014 printr-un pachet de măsuri menit să deblocheze investițiile publice și private din economia reală, în valoare de 315 miliarde € pe perioada 2015-2017. Planul de investiții constă în trei componente: 1) mobilizarea financiară a investițiilor, fără a crea datorie publică; 2) sprijinirea proiectelor și investițiilor în domenii-cheie, cum ar fi infrastructura, educația, cercetarea și inovarea; 3) eliminarea barierelor specific sectoriale și altor bariere financiare și non-financiare din calea investițiilor. El se bazează pe un parteneriat între Comisia Europeană și BEI, cu obiectivul clar de a promova investiții în primul rând în infrastructura strategică, în domeniul IMM-urilor și al companiilor cu capitalizare mijlocie. Comisia și Banca Europeană de Investiții (BEI) au înființat un grup de lucru (Task Force), împreună cu statele membre, pentru a investiga barierele potențiale din calea investițiilor și a identifica proiectele potențiale. Planul de investiții are ca scop să stimuleze creșterea economică și crearea de locuri de muncă prin proiecte care țin cont de cerințele dezvoltării regionale. Comisia Europeană, BEI, Băncile naționale de dezvoltare și autoritățile de management ale Fondurilor Structurale și de Investiții Europene (FSIE) urmau să ofere expertiză pe planul asistenței tehnice pentru proiecte, pentru utilizarea unor instrumente financiare inovative, pentru folosirea soluțiilor de parteneriat public-privat. Un *hub* de consultanță pentru investiții (construit pe programe cum ar fi JASPERS) era menit să integreze toate serviciile de consultanță de investiții și direcționeze toate întrebările cu privire la asistența tehnică către un singur portal pentru promotorii de proiecte, investitori și autoritățile publice de management cu scopul de a accelera investițiile prin acordarea de consiliere pentru pregătirea și dezvoltarea de proiecte și investiții de calitate. Se vizează îmbunătățirea utilizării eficiente a FSIE, a facilității Connecting Europe, a programului Orizont 2020 și a altor fonduri comunitare, printr-un acces mai bun la alte surse de finanțare publice și private. Țelul

finanțării era dezvoltarea de proiecte viabile și utile, din domeniul infrastructurii strategice (investiții digitale și energetice, în conformitate cu politicile UE), din infrastructura de transport din centrele industriale, din educație, cercetare și inovare, investițiile ținând ocuparea forței de muncă, în special prin finanțarea IMM-urilor și măsuri de ocupare a tinerilor, proiectele durabile ecologic, inovarea și cercetarea-dezvoltarea. Statele membre urmau a furniza grupului de lucru listele de proiecte selectate în funcție de trei criterii-cheie: valoarea adăugată europeană, viabilitatea economică și importanța lor.

Un raport recent al BEI din 6 octombrie 2016 (EIB Independent Evaluation Report: EFSI on Track to Mobilise Private Capital) al BEI arată că majoritatea alocațiilor din EFSI (peste 1/3) s-au îndreptat spre proiecte din cele mai bogate 15 țări din UE, în frunte cu Spania, Italia, Marea Britanie, ocolind astfel cele mai sărace 13 state comunitare, România nebeneficiind aproape deloc de fonduri. Fondul European pentru Investiții Strategice (EFSI) este deci orientat preponderent spre infrastructură și inovație, unde trebuie depuse proiecte, aceste domenii vor beneficia de cele mai multe fonduri și ar trebui să genereze investiții de 240 miliarde de euro dintr-un total de 315 miliarde de euro. Restul de 75 de miliarde de euro ar urma să fie generate prin finanțarea IMM-urilor, capitol la care Germania, Franța și Italia au absorbit deja 54% din total.

4. Concluzii

Politica industrială din UE vizează reindustrializarea și dezvoltarea unor ramuri de vârf tehnologic, cu ajutorul cercetării-inovării, clusterelor, parcurilor industriale și hub-urilor inovative, și ar trebui să fie una cu caracter orizontal, mai puțin sectorial, cu excepția energiei, și să includă o gamă largă de instituții, politici, instrumente menite să sprijine libera concurență, să încurajeze inovația și să faciliteze schimbările structurale necesare în industrie. Capacitatea guvernelor naționale de a promova o politică eficientă vizând sprijinirea companiilor naționale, este în contextul unor constrângeri financiare severe, una limitată și insuficientă, iar intervențiile de acest gen pot avea mai degrabă consecințe negative decât pozitive. Politicile publice la nivel european și național pot crea o Europă mai inovatoare, dar autoritățile europene și guvernele naționale trebuie să fie prudente și să nu sprijine domenii și tehnologii cu evoluție incertă și să aloce resurse în mod ineficient. Nu mai pot fi sprijinite sectoare lipsite de perspective sau complet ineficiente numai din considerente sociale sau populiste. Este nevoie de un sprijin constant și puternic pentru facilitarea accesului la finanțare, mai ales al IMM-urilor, pentru construirea de ecosisteme industriale complete, pentru transpunerea în practică a conceptului specializării inteligente, pentru facilitarea europeanizării lanțurilor valorice, pentru dezvoltarea cercetării tehnice și tehnologice, pentru potențarea învățământului de ucenici, pentru implementarea conceptului *life long learning* (învățare pe tot parcursul vieții), pentru recalificarea și redistribuirea forței de muncă, pentru flexibilizarea pieței forței de muncă și pentru un învățământ pre și post-universitar mai performant, mai apropiat de cerințele pieței muncii și de cerințele modernizării industriale.

Bibliografie

Lambert, R. (2016). *A UK industrial strategy should build on experience*, Financial Times, August 9.

- Lydon, B. (2014). *Industry 4.0-Only One-Tenth of Germany's High Tech Strategy*, Automation.com, April 4.
- Di Maio, M. (2013). *Industrial Policy in Italy: history, results and future challenges*, University of Naples "Parthenope", July.
- Porter, E. (2016). *The Mirage of a Return to Manufacturing Greatness*, The New York Times, April 26.
- Rodrik, D. (2016). *Premature Deindustrialization*, John F. Kennedy School of Government Harvard University Cambridge, MA 02138, November.
- COM. (2009). 512: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - "*Preparing for our future: Developing a common strategy for key enabling technologies in the EU*" {SEC(2009) 1257}.
- COM. (2010). 0614: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions "*An Integrated Industrial Policy for the Globalisation Era: Putting Competitiveness and Sustainability at Centre Stage*".
- European Parliament. (2011). *Resolution of 9 March 2011 on an Industrial Policy for the Globalised Era* (2010/2095(INI)), <http://www.europarl.europa.eu>.
- COM. (2012). 582 final, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, *A Stronger European Industry for Growth and Economic Recovery, Industrial Policy Communication Update*, Brussels.
- European Economic and Social Committee. (2013). *A Stronger European Industry for Growth and Economic Recovery — Industrial Policy Communication Update*", Bruxelles, 11 July.
- European Commission Communication. (2014). *For a European Industrial Renaissance*", Bruxelles, January, www.europeanfiles.com.
- European Commission. (2013). *Competing in Global Value Chains, EU Industrial Structure Report 2013*; http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/competitiveness-analysis/eu-industrialstructure/index_en.htm.
- European Commission. (2014). *An Investment Plan for Europe*, Communication, 26.11.2014.
- European Investment Bank. (2016). *EIB independent evaluation report: EFSI on track to mobilise private capital*, <http://www.eib.org/infocentre/press/releases/all/2016/2016-225-eib-independent-evaluation-report-efsi-on-track-to-mobilise-private-capital.htm>;
- European Commission. (2016). *EU Industrial Policy*, DG Internal Market, Industry, Entrepreneurship, https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/eu_en.
- Gouvernement Français. (2016). *La nouvelle France industrielle*, 1 September.